

Shuxrat BOYMURODOV,
Qarshi Xalqaro universiteti dotsenti, t.f.f.d
E-mail:Boymurodov75@gmail.com

QarMII dotsenti D.Vasieva taqrizi asosida

O‘ZBEKISTONDA O‘RTA MAXSUS KASB-HUNAR TA‘LIMI TIZIMIDAGI O‘ZGARISHLAR.

Annotatsiya

XX asrning ikkinchi yarmida ta‘lim tizimi jahon sivilizatsiyasining ilg‘or yutuqlaridan va xalqimizning tarixiy ildizlaridan ajralib qolganligi. Bu ahvolni tubdan o‘zgartirish O‘zbekistonda o‘rta maxsus ta‘limi, tizimidagi o‘zgarishlar, respublikada amalga oshirilayotgan demokratik o‘zgarishlar va bozor iqtisodiyoti talablari ta‘lim muassasalarining xuquqiy asoslarining tashkil etilishi, Ta‘lim islohatlarining jadallashishi bu yo‘nalishda izchillik va uzleksizlikni ta‘minlashga xizmat qiladigan yangi qonun, kadrlarga bo‘lgan ehtiyojni qondirish, ta‘lim tizimini isloh masalalari tahlil qilindi

Kalit so‘zlar: O‘rta bug‘in, o‘rta maxsus ta‘limi, kasb-hunarga o‘qitish, pedagogik kadrlar, ta‘lim islohatlar, kichik mutaxassis.

CHANGES IN THE SYSTEM OF SECONDARY VOCATIONAL EDUCATION IN UZBEKISTAN

Annotation

In the second half of the twentieth century, the education system was separated from the progressive achievements of world civilization and the historical roots of our people. Radical changes in the system of secondary specialized education in Uzbekistan, changes in the system, democratic changes in the country and the requirements of the market economy, the creation of a legal framework for educational institutions, issues of accelerating educational reforms are analyzed.

Key words: Secondary education, secondary specialized education, professional training, teachers, education reform, education law, junior specialist

ИЗМЕНЕНИЯ В СИСТЕМЕ СРЕДНЕГО ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ.

Аннотация

Во второй половине XX века система образования была отделена от прогрессивных достижений мировой цивилизации и исторических корней нашего народа. Проанализированы радикальные изменения в системе среднего специального образования в Узбекистане, изменения в системе, демократические изменения в стране и требования рыночной экономики, создание правовой базы для образовательных учреждений, вопросы ускорения образовательных реформ.

Ключевые слова: среднее образование, среднее специальное образование, профессиональная подготовка, учителя, реформа образования, закон об образовании, младший специалист.

Kirish. O‘zbekistonda zamonaviy hayotni ta‘limning taraqqiyotisiz tasavvur etib bo‘lmaydi. Zero, mamlakatning kelgusi ravnaqi aynan shu sohada bilan chambarchas bog‘liqdir. Bugun mamlakatimizda ta‘lim soxasining barcha bug‘inlarida olib borilayotgan islohotlar yoshlarni qamrab olinishini yanada kengaytirish, ularni bilim va etuk mutaxassis etib tarbiyalash, qaratilgan. Mustaqillik dastlabki yillarida ma‘muriy buyruqbozlik tizimidan demokratik jamiyat qurishga o‘tishga harakat, ta‘lim tarbiyadagi eski ma‘naviy qarashlarning ayrimlaridan voz kechishga milliy xususiyatga ega ta‘lim va tarbiyaviy ishlarni yangi uslublarini izlab topishga, yoshlarning kelajakda o‘z o‘rnini topishi ularni kasb xunarga o‘rgatish dolzarb masala edi. Istiqolning dastlabki yillarida kasb-hunar ta‘limi sovetlarning cheklangan ta‘lim tizimidan yangi ijordakorlikka asoslangan, ta‘lim mazmuni milliydashgan yo‘nalishlarga o‘tayotgan bo‘lsa, O‘zbekiston ta‘lim tizimi esa sovetlarning inqirozga yuz tutgan tizimidan keng ko‘lamdagi pedagogik tajribalar asosida tubdan o‘zgarayotgan hamda bozor iqtisodiyotiga o‘tish davrida raqobatbardosh mutaxassislar tayyorlashga kirishayotgan tizimga o‘ta boshladi. Biroq o‘rta kasb xunar ta‘limi tizimidagi mavjud muammolar katta hajmdagi mablag‘ni, ta‘limning davlat siyosati darajasiga ko‘tarilishini uning jamiyatimizni ustuvor yo‘nalishga aydanishini talab qilayotgan edi.

Tadqiqot metodologiyasi. Maqolada O‘zbekistonda o‘rta maxsus ta‘lim sohasidagi islohotlari va uning ahamiyati qabul qilingan tarixiy va sotsiologik metodlar – tizimli tahlil, qiyosiy-tarixiy, tuzilmaviy, funksional yondashuv, qiyosiy-

mantiqiylik, tahliliy, ketma-ketlik, xolislik, ob‘ektivlik tamoyillari asosida yoritilgan.

Tahlil va natijalar. Mamlakat ta‘lim tizimidagi kadrlar tayyorlash jarayoni respublikada amalga oshirilayotgan demokratik o‘zgarishlar va bozor iqtisodiyoti talablariga javob bermas ta‘lim muassasalarining sifatli o‘quv-uslubiy va ilmiy adabiyot hamda didaktik materiallar bilan to‘liq ta‘min etilmaganligi, ta‘lim tizimi, fan va ishlab chiqarish o‘rtasida puxta hamkorlik va o‘zaro foydali integratsiyaning yo‘qligi yuqori malakali raqobatbardosh kadrlarga bo‘lgan talabni qondirish imkoniyatini bermayotgan edi.

Sovetlar davrida ham o‘rta bug‘in kadrlarni tayyorlash tizimida ham o‘zgarishlar qilinishiga harakat qilgan “Hunar-texnika talim tizimini yanada takomillashtirish to‘g‘risida”(1971y) “Hunar-texnika talimi tizimida o‘quvchilar talim-tarbiya jarayonini yanada takomillashtirish to‘g‘risida”gi (1973) qarorlari qabul qilindi. 1984 yilga kelib-hunar talimi islohoti elon qilindi. 1990 yilda Respublikada 477 ta hunar-texnika bilim yurtlari faoliyat yuritayotgan bo‘lsada, ularda respublikamizning milliy manfaatlari, ijtimoiy-iqtisodiy rivoji tuluq e‘tiborga olinmagan edi. 1991 yilda mavjud baza asosida 9 ta oliy o‘quv yurti shu jumladan O‘zbekiston oliy va O‘rta maxsus ta‘lim vazrligi tasarrufida 3 ta, dorulfunun, 4ta umumtexnika fak‘lteti xuddi shunegdek oliy o‘quv yurtlari va texnikumlar bozor iqtisodi sharoiti uchun zarur bo‘lgan qator mtaxassisliklar ochildi. Jumladan texnikumlarda kadrlar tayyorlashning tarkibi yaxshilanib 26 ta o‘quv yurtida 15 ta

mutaxassislik shu jumladan 6 ta texnikumda 0108-“Tijoratni tashkil etish” mutaxassiligi bo'yicha kadrlar tayyorlash boshlandi [8]. O'rta maxsus o'quv yurtlari boshqarmasi tomonidan o'quv yurti tayyorlanadigan mutaxassislarga talab va ulardan foydalanish masalasi, o'quv-moddiy bazasi va pedagogik xodimlari bilan ta'minlanganligi o'rganib chiqildi. Masalan, 1991 yilda qishloq xo'jaligi vazirligi o'quv yurtlari boshqarmasi Oliy ta'lim vazirligi bilan maslaxatlashmay 17 ta bilim yurtida 7 mutaxassislik bo'yicha kadrlar tayyorlay boshladi [9]. O'zbekbirlashuvga qarashli Andijon matlubot texnikumi, Leninsk sovet savdosi texnikumidan 15km uzoqlikda joylashgan bo'lib, o'quv-moddiy va uslubiy bazasi bo'lmaganligi xolda 2 yil maboynda o'quvchilar qabul qilgan.

Bunday dalillar Respublika sog'liqni saqlash vazirligi tizimida ya'ni Toshkent viloyatida 4 ta tibbiyot bilim yurti bo'la turib, sog'liqni saqlash vazirligi 1990 yili Olmaliq shahrida Angren tibbiyot bilim yurtini filialni, 1992 yil yanvar oyida esa uni o'quv-moddiy bazasi va pedagogik xodimlari bilan ta'minlamay turib yangi tibbiyot bilim yurtini ochish to'g'risida buyruq chiqardi. Yuqorida ko'rsatilgan dallillar shuni ko'rsatdiki, yangi mutaxassisliklar yoki o'quv yurtlarini ochish mutaxassislarga extiyojni aniqlamay, Respublikadagi og'ir iqtisodiy vaziyatda, xamda mutaxassislar tayyorlash sifatiga putur etkazadi. O'zbekbirlashuv va Qishloq xo'jalik vazirligi o'quv yurtlari boshqarmalari Sog'liqni saqlash vazirligi Madaniyat vazirligi tasarrufidagi o'rta maxsus o'quv yurtlarini faoliyatga salbiy ta'sir ko'rsadi.

1992 yilda qabul qilingan O'zbekiston Respublikasining “Ta'lim to'g'risida”gi qonuni mamlakatimizda ta'lim tizimini mustaqillik sharoitiga moslab tubdan o'zgartirishga zamin hozirladi. Ta'lim to'g'risidagi qonunning qabul qilinishi 1992 yil 2 iyulda Davlat tasarrufida bo'lmagan ta'lim muassasalarini tashkil etish va faoliyat yuritish tartibini belgilab beradi. Respublika hududidagi ishlab turgan, davlat tasarrufidan bo'lmagan barcha ta'lim muassasalarni tashkil etish va faoliyati Ta'lim jarayonini amalga oshirish uchun shart-sharoitlarning, muayyan muassasa pedagogik xodimlari ta'lim senzining davlat va mahalliy sharoitlarga muvofiqligini aniqlashni, o'quv-moddiy negizning mavjudligi va holatini, muassasalar bitiruvchilarini tayyorlashning mazmuni, darajasi va sifatining davlat ta'lim andazalari talablariga muvofiqligini belgilashni, muqobil ta'lim muassasalari tarmog'ini rivojlantirishni qo'llab-quvvatlashni, maqsad qilib olindi. Unga ko'ra quyidagilar muassasalarning muassislari bo'lishlari mumkinligi belgilab quyildi, davlat boshqaruvining respublika va mahalliy organlari mulkchilikning barcha shakllaridagi muassasalar, tashkilotlar, korxonalar, jamoat birlashmalari, diniy tashkilotlar, alohida fuqarolar, xorijiy mamlakatlarning fuqarolari va tashkilotlari hamda xalqaro tashkilotlari. Biroq ta'lim faoliyati huquqini beruvchi litsenziya berilishidan oldin muassasalar ta'limni boshqarish mahalliy organlari, Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi yoki Xalq ta'limi vazirligi tomonidan ekspertizadan o'tkazilishi belgilab quyildi. Barcha muassasalar shu jumladan O'zbekiston Respublikasi hududida ishlab turgan, ustavlarida ta'lim faoliyati nazarda tutilgan kichik korxonalar, tashkilotlar va ularning filiallari, shu jumladan, xorijiy mamlakatlar fuqarolari va tashkilotlari mazkur akkreditatsiyadan o'tkazildi Shu jumladan mahalliy boshqaruv organlari tomonidan ta'lim sohasida mahalliy ahamiyatga ega bo'lgan, davlat tasarrufida bo'lmagan ta'lim muassasalari oshishga ruxsat beriladi. Biroq mutaxassislar malakasini oshirish, ularni qayta tayyorlash bilan bog'liq bo'lgan xizmatlar ko'rsatish uchun tijorat tashkilotlariga davlat ish bilan ta'minlash xizmati tomonidan beriladi. Shungdek diniy ta'lim muassasalariga ta'lim faoliyati huquqini beruvchi litsenziyalar Vazirlar Mahkamasi huzuridagi din ishlari bo'yicha qo'mita bilan kelishilgandan keyin O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim

vazirligi tomonidan beriladi. Faoliyat yuritish uchun ruxsat berilganligi uchun quyidagi miqdorlarda davlat boji to'lanadi: oliy va o'rta maxsus o'quv yurtlariga muvofiq keladigan muassasalar uchun — 8 ming so'm; mahalliy ahamiyatga ega bo'lgan muassasalar — 4 ming so'm[10]. Shungdek ta'lim faoliyatini bepul amalga oshiruvchi, mahalliy ahamiyatga ega bo'lgan muassasalar davlat bojini to'lashdan ozod qilinadi.

1992 yilda respublika hunar-texnika ta'limini rivojlantirishning yangi konsepsiyasi ishlab chiqildi. Mamlakatda ta'limi sifatini oshirishga muhim ahamiyat berib hamda iste'dodli yoshlarni o'qitishning ilg'or shakllarini ustuvor rivojlantirishni ta'minlash maqsadida respublikada dastlabki litseylar faoliyatini tashkil etildi

1992 yilda Turkiya Respublikasi bilan birgalikda Qoraqalpog'iston Respublikasida, Buxoro, Samarqand, Namangan, Farg'ona, Xorazm viloyatlarida va Toshkent shahrida tashkil etildi 1993-1994 o'quv yili boshlangunga qadar Qoraqalpog'iston Respublikasida, har bir viloyat markazida va Toshkent shahrida yigitlar va qizlarni o'qitish bo'yicha Qoraqalpog'iston Respublikasi Taxiotosh shahri, Orolbo'yi birlashmasining maktablararo o'quv-ishlab chiqarish kombinati negizida, Andijon viloyati Andijon shahri, 8-maktabda, Buxoro viloyati G'ijduvon tumani, «Guliston» jamoa xo'jaligi, 151-uydagi maktabda, Vobkent shahri, 1-maktabda, Jizzax viloyati Jizzax shahri, yangi qurilayotgan 2-maktabda, Qashqadaryo viloyati Qarshi shahri, Nodira nomidagi 34-maktabda, Navoiy viloyati Navoiy shahri, 3-uy, 14-maktabda. Namangan viloyati To'raqo'rg'on shahri, 3-maktabda. Samarqand viloyati Samarqand tumani, Gulobod shaharchasi, qurilayotgan maktab binosida. Surxondaryo viloyati Angor tumani, 1-maktab, Sirdaryo viloyati Yangier shahri, Guliston universiteti negizida, Toshkent shahri Hamza tumani, maktablararo o'quv-ishlab chiqarish kombinati negizida, Toshkent viloyati Angren shahri, 13 maktabda. Farg'ona viloyati Qo'qon shahri, bolalar uyi negizida, Farg'ona shahri, yangi qurilayotgan maktabda, Xorazm viloyati Xonqa shahri, 784-maktab negizida foaliyati yurita boshladi[11].

Litseyga 9-sinf hajmida bazaviy ma'lumotga ega bo'lgan va test tanlovidan o'tgan yigit va qizlar qabul qilinadi. Ayrim hollarda ijodiy qobiliyatlar va talabgorlarning tayyorgarligi hisobga olingan holda litseyga tugallangan bazaviy ma'lumotga ega bo'lmagan o'quvchilar qabul qilinishiga yo'l qo'yiladi.

1993 yil 7 mayda O'zbekiston Respublikasining «Ta'lim to'g'risida»gi Qonuniga o'zgartirish va qo'shimchalar kiritildi Unga ko'ra «Davlat tasarrufida bo'lmagan respublika ahamiyatiga molik ta'lim muassasalarining rahbarlari muassislar tomonidan O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi bilan kelishib tayinlanishi hamda Ta'limni boshqarish davlat idoralari bilan davlat tasarrufida bo'lmagan ta'lim muassasalarining o'zaro munosabatlari belgilab olindi

1994 yilda Oliy va o'rta maxsus o'quv yurtlari davlat inspeksiyasi negizida O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi huzurida Oliy va o'rta maxsus o'quv yurtlarini davlat attestatsiyasi va akkreditatsiyasidan o'tkazish hamda nazorat qilish Bosh boshqarmasi tashkil etilib uning asosiy vazifalari quyidagilardan iborat buldi. Ya'ni oliy va o'rta maxsus o'quv yurtlarida, ular qaysi idoraga qarashlilikligi va mulkchilik shaklidan qat'i nazar, ta'lim sohasida yagona davlat siyosatini amalga oshirish, oliy va o'rta maxsus o'quv yurtlarini davlat talablariga muvofiq attestatsiya va akkreditatsiyadan o'tkazish, oliy va o'rta maxsus o'quv yurtlarida davlat ta'limi standartlariga rioya qilinishini nazorat qilish belgilab quyildi.

Shu bilan birga Mustaqillikning dastlabki yillarida o'rta maxsus ta'limni rivojlantirish undagi muammolarni bartaraf etish maqsadida Toshkent davlat universitetining sotsiologik tadqiqotlar markazi negizida Oliy va o'rta maxsus

maktab muammolari institutini tashkil etildi[12]. instituti faoliyatining asosiy yo'nalishlari etib, jahon tajribasini hisobga olgan holda oliy va o'rta maxsus ta'lim tizimini takomillashtirishning ilmiy asoslarini ishlab chiqish, bozor iqtisodiyoti talablariga, respublikaning ijtimoiy sohasidagi o'zgarishlarga moslashishga qodir bo'lgan ko'p bosqichli ta'lim muassasalarining zamonaviy modellarini barpo etish, kasb-hunar ta'limi hamda oliy va o'rta maxsus o'quv yurtlari mutaxassislari va o'qituvchilari malaka darajasini oshirish tizimini takomillashtirish, oliy va o'rta maxsus o'quv yurtlarini mablag' bilan ta'minlash va o'zini o'zi mablag' bilan ta'minlash mexanizmini, shuningdek, o'qituvchilar mehnatini rag'batlantirish shakllarini yaratish, bozor iqtisodiyoti sharoitlarida o'quv yurtlarining moddiy-texnika bazasini rivojlantirish va mustahkamlashning eng maqbul yo'llarini topishdopn iborat buldi.

Respublikada hunar texnika ta'limini yanada takomillashtirish va uning uzliksizligini taminlash maqsadida 1994 yilda "Hunar texnika ta'limini rivojlantirishning 1994-1999 yillarga muljalangan dasturi" ishlab chiqildi. Bu hol yoshlarga turli kasb – hunar o'rgatishga, bozor iqtisodiyoti sharoitida raqobatbardosh kichik mutaxassis kadrlarni tayyorlashga turtki bo'ldi. Natijada 1995 yildan boshlab Respublikadagi hunar-texnika bilim yurtlari va o'rta maxsus o'quv yurtlariga ega bo'lgan boshqa vazirliklar va idoralarda qishloqdagi hunar-texnika bilim yurtlari faoliyati yo'nalishini, ularni tadbirkorlik o'quv markazlari, kasb-hunar litseylari va biznes-maktablarga, maxsus o'quv yurtlarini kichik va o'rta biznes, fermer xo'jaliklari, aholiga xizmat ko'rsatish sohalari uchun mutaxassislarni tayyorlash bo'yicha kollejlarga aylantirish hamda bozor islohotlari talablarini hisobga olgan holda qishloq hunar-texnika bilim yurtlari va o'rta maxsus o'quv yurtlari yo'nalishini o'zgartirish kichik va o'rta biznes, fermer xo'jaliklari, aholiga xizmat ko'rsatish sohalari uchun mutaxassislarni tayyorlash bo'yicha kollejlarga aylantirildi. Shunengdek 1995-96 o'quv yilidan boshlab viloyat markazlaridagi oliy o'quv yurtlari huzurida qishloq hunar-texnika bilim yurtlari negizida biznes-maktablari qishloq yoshlarini tadbirkorlik faoliyatining har xil turlariga qayta o'qitish kurslari va o'quv-maslahat markazlari faoliyati yo'lga quyiladigan bo'ldi. Ularning faoliyatini tartibga olish maqsadida hunar-texnika bilim yurti, kasb-hunar litseyi, biznes-maktab va kollej to'g'risidagi nizomlar[13] ishlab chiqildi.

1996 yildan boshlab respublika iqtisodiyotining yuqori malakali ishchi kadrlarga bo'lgan talablarini to'laroq qondirish, kasbga o'qitishning uzliksizligini ta'minlash, fuqarolarning ijtimoiy himoyalanganligini kuchaytirish va mehnat bozorida ularning raqobat qila olish qobiliyatlarini oshirish. Ishchi kadrlarni uzluksiz tayyorlash, qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish tizimini shakllantirish va rivojlantirishga alohida e'tibor qaratildi.

Natijada Yangi tipdagi maktablar va umumta'lim o'quv yurtlari tarmog'i rivojlanib 238 litsey va 136 gimnaziya shakllandi. Mehnat bozorini, eng avvalo qishloq joylarda mehnat bozorini shakllantirishning hududiy xususiyatlarini hisobga olgan holda hunar-texnika ta'limini qayta tashkil etishga kirishildi. bu tizimda jami 221 ming kishini ta'lim bilan qamrab olgan 442 o'quv yurti, shu jumladan, 209 kasb-hunar maktabi, 180 kasb-hunar litseyi va 53 biznes-maktab

faoliyati yulga quyildi. 1996 yilga kelib boshlang'ich kasb-hunar ta'limi o'quv yurtlarida qariyb 20 ming o'qituvchi va malakali mutaxassislarni ishlagan bo'lsa, respublikada jami 197 ming kishi ta'lim olayotgan 258 o'rta kasb-hunar ta'limi o'quv yurti ishlab ularda qariyb 16 ming o'qituvchi va muhandis-pedagog xodimlar mehnat qilgan[14].

Mamlakat ta'lim tizimidagi mavjud holatni tahlil qilish shundan dalolat beradiki, kadrlar tayyorlash jarayoni respublikada amalga oshirilayotgan demokratik o'zgarishlar va bozor iqtisodiyoti talablariga javob bermas edi. Buning ustiga ta'lim muassasalarining sifatli o'quv-uslubiy va ilmiy adabiyot hamda didaktik materiallar bilan to'liq ta'min etilmaganligi, ta'lim tizimi, fan va ishlab chiqarish o'rtasida puxta hamkorlik va o'zaro foydali integratsiyaning yo'qligi yuqori malakali raqobatbardosh kadrlarga bo'lgan talabni qondirish imkoniyatini bermayotgan edi.

Ta'lim islohotlarining jadallashuvi bu yo'nalishda izchillik hamda uzliksizlikni taminlashga xizmat qiladigan yangi qonun qabul qilinishni taqozo etayotgan bir vaqtda mamlakat miqyosida ta'lim tarbiya, ilm fan, kasb-hunar o'rgatish sohalari isloh qilishga nihoyatda katta zarurat sezila boshladi.

1997 yil 10 martda Kadrlar tayyorlash milliy dasturini ishlab chiqish to'g'risida qaror qabul qildi. Ta'lim O'zbekiston Respublikasi ijtimoiy taraqqiyot sohasida ustivor deb belgilanishi milliy tajribaning tahlili va ushbu tizimdagi jahon miqyosidagi yutuqlar asosida tayyorlangan hamda yuksak ma'naviyat ega, umumiy va kasb-hunar madaniyatiga asoslangan ijtimoiy – bsiyosiy hayotda mustaqil fikr yuritishga qodir kadrlarning yangi avlodini shakllantirishga yo'naltirilgan edi.

Yuqorida aytib o'tkanimizdek yoshlarni kasb-xunarga o'rgatish, ta'lim uzliksizligini ta'minlash masalasi davlat siyosati darajasiga kutarilishi yangidan tashkil etilishiga, akademik litseylar va kasb-hunar kollejlarni nafaqat faoliyat yuritishining balki moddiy -texnik bazasini yaxshilash uchun ham xuquqiy asoslar yaratib berildi.

Xulosa. Mamlakatimiz ta'lim tizimini tubdan o'zgartirish, uni xalqaro standartlarga integratsiyalash, mehnat bozori talabiga mos yuqori malakali mutaxassis kadrlar tayyorlash bo'yicha hayotga tatbiq etilayotgan islohotlar e'tiborga molik. Lekin shunga qaramay, sifat borasida o'zgarishlar sezilmadi. Ta'lim sifatini yaxshilash, o'quv ishlarini bozor ehtiyojlaridan kelib chiqib tashkil etish masalasi e'tiboridan chetda qolib ketdi.

Mustataqillikning daslabki yillarida mamlakatimizda jamiyatning rivojlanish tendensiyalari, aholining demografik o'sishi, salmoqli qatlam bo'lgan yoshlarning intilishi, global texnologik jarayonlarni hisobga olmagan holda o'rta maxsus ta'lim ta'lim tizimida o'tkazilgan islohotlar kutilgan samarani bermadi. Uning asnosida muammolar kamaymadi.

Jamiyat taraqqiyoti amalga oshirilayotgan islohotlarning ko'lamini va mantig'iga bog'liq. Qaysi soha e'tiborga muhtojligini ilg'ab, chuqur va har tomonlama o'ylanib amalga oshirilgan islohotlarga xalqning mushkulini oson, og'irini engil, turmushini farovon qiladi, muammolariga echim topib beradi. Bajirilayotgan ishlar zamirida bugungi muammolarni echish bilan birga uzoq kelajak ham ko'zlangan bo'lishi lozim.

ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasi Oliy va O'rta Maxsus ta'lim vazirligi ishning yakunlari hamda 1992 yildagi vazifalari xaqida - O'zbekiston Respublikasi Oliy va O'rta Maxsus ta'lim vazirligi kollegiya qarori 31 yanvar // O'zMA 2653-fond, 1-ruyxat, 6460-yig'ma jild, 17-varaq
2. O'zbekiston Respublikasi o'rta maxsus o'quv yurtlarining 1991 yildagi shahodatlash yakunlari xaqida - 2653-fond, 1-ruyxat, 6460-yig'ma jild, 53-varaq
3. Davlat tasarrufida bo'lmagan ta'lim muassasalarini tashkil etish va litsenziyalash tartibi to'g'risida nizom 3-ilovasi Vazirlar Mahkamasining 1992 yil 6 oktyabrdagi 462-son qarori

4. Oliy va o'rta-maxsus maktab muammolari institutini tashkil etish to'g'risida O'zbekiston respublikasi vazirlar mahkamasining qarori 1995yil 31 iyul № 302
5. Kasb-hunar ta'limi o'quv yurtlari to'g'risidagi nizomlarni tasdiqlash haqida O'zbekiston respublikasi vazirlar mahkamasining qarori 1996 yil 11 dekabr, 439-son
6. Muammolar va kadrlar tayyorlash tizimini tubdan isloh qilish omillari Milliy dastur. 1997 yil
7. O'zR O'MKHTM joriy arxivi, O'rta maxsus, kasb-hunar ta'limi markazi tomonidan 2006 yilda amalga oshirilgan ishlar to'g'risida hisoboti. 1-16 varaqlar
8. O'zbekiston Respublikasi Oliy va O'rta Maxsus ta'lim vazirligi ishning yakunlari hamda 1992 yildagi vazifalari haqida - O'zbekiston Respublikasi Oliy va O'rta Maxsus ta'lim vazirligi kollegiya qarori 31 yanvar // O'zMA 2653-fond, 1-ruyhat, 6460-yig'ma jild, 17-varaq)
9. O'zbekiston Respublikasi o'rta maxsus o'quv yurtlarining 1991 yildagi shahodatlash yakunlari haqida - 2653-fond, 1-ruyhat, 6460-yig'ma jild, 53-varaq
10. Davlat tasarrufida bo'lmagan ta'lim muassasalarini tashkil etish va litsenziyalash tartibi to'g'risida nizom 3-ilovasi Vazirlar Mahkamasining 1992 yil 6 oktyabrdagi 462-son qarori
11. O'zbekiston — turkiya litseylarining faoliyatini tashkil etish va rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida Vazirlar Mahkamasining 1993 yil 27 maydagi 255-son qarori 2-ilova
12. Oliy va o'rta-maxsus maktab muammolari institutini tashkil etish to'g'risida O'zbekiston respublikasi vazirlar mahkamasining qarori 1995yil 31 iyul № 302
13. Kasb-hunar ta'limi o'quv yurtlari to'g'risidagi nizomlarni tasdiqlash haqida O'zbekiston respublikasi vazirlar mahkamasining qarori 1996 yil 11 dekabr, 439-son
14. Muammolar va kadrlar tayyorlash tizimini tubdan isloh qilish omillari Milliy dastur. 1997 yil